नन्तद्युतिरप्यसंशयं विभिन्नमूलोऽनुदयाय संक्षयम् Kirātā. 16.61; अनुदयाय न हि व्यवधीयते सवितुरस्तगिरेः शिखरैः प्रभा RāmC. 7.50; RāghPāṇ.(Dha.) 4.55; उदयानुदयौ प्राज्ञैर्द्रष्टव्यौ पुष्पवन्तयोः SkandP. iv. 71.20; अविश्वासादिव … रोहिण्यरुन्धत्यौ शशिवसिष्ठयोरुदयानुदयेष्वपि पार्श्वं न मुञ्चतः UdaySuKa. 53.15; **1B** non-prosperity, adversity त्वामभ्युपैतु पुनरभ्युदयाय दीप्तिः …। ध्वान्तं विसर्पति तवानुदयात् RāghPāṇ. (Dha.) 4. 55; उदितेऽत्रोदिमो नित्यमस्तं यात्यस्तमाप्नुमः। उदयेऽनुदये तस्मादस्माकं कारणं रविः SkandP. iv. 49.37; UdaySuKa. 53.15; **2** lack of enthusiasm अधिगतो मे धर्मो गम्भीरः …। तं च परे न विजानीयुः। स मम … स्याच्चेतसोऽनुदयः Sphuṭā. ii. 13.6 (*on* 2. 9); **3** non-appearance, non-origination, non-emergence बोधस्यानुदये कश्चित्प्रामाण्यं नानुमन्यते VibhraVi. 104; सद्भावः …। पुरानुभूतो नो चेत्तु स्मृतेरनुदयो भवेत् SarvaVeSāSaṁ. 606; अनुदयविपर्यासविशयैस्त्रि-रूपेऽप्रामाण्ये ĀgaPrā. 28. 20; प्रतपन्तः पृथिव्यां ते पार्थाश्चेरुः पृथक्पृथक्। उदयानुदयौ तस्मिन्संपदां विपदामपि SkandP. iv. 49. 7; वायौ त्वगिन्द्रियोपनीते रूपाभावप्रतीत्यनुदयप्रसङ्गात् NyāyKuA. ii(1). 232.8; ननु ज्ञानम् अर्थप्रकाश-रूपमेव, तत् कथं ज्ञानस्य उदयानुदययोः अर्थस्य तुल्यता स्यात् PratyabhiVi. i. 201.2 (*on* i. 5.2); मालवकैशिकादावपि गीयमाने स्मरणानुदय एव AbhinBhā. iv. 70. 3 (*on* 29. 8); प्राक्काले तु योग्यस्यैव प्रमाणस्यानुदय आसीत् ŚāstrDī. 85. 6 (*on* i. 1. 5); 25.12 (*on* i. 3.3); 331.20 (*on* iii. 7. 23); अनन्तानुबन्धिकषायाणा-मनुदयः शमः TriṣaŚaPuC. i. 3. 609; iv. 4.253; शङ्कायाश्चानुदये सामग्र्यां सत्यामपि कार्यानुदयात् परप्रतिपत्त्युत्पादनार्थम् … यतमानस्य भवतोऽपि स्वक्रिया-व्याघातस्तुल्यः KhaṇḍanKhā. 683. 20; ननु केयं प्रसक्तक्रियानिवृत्तिः।… नापि तद्ध्वंसः। प्रसक्तक्रियाया अनुदयेन ध्वंसायोगात् VedāntKa. 91. 17 (*on* i. 1. 4); प्रमित्यनुदयो ह्यनुदयो, न तु शब्दानुदयः ŚrutaPra. iA. 196.8 (*on* i. 1. 1); कृपाणस्य वाक्यार्थत्वेऽम्भस्यभिधानियमनेन श्लेषस्यैवानुदयात् Ekāva. 4.3(21) (139. 4); दोषो मिथ्येति तु ज्ञानस्य लौकिकानामनुदयात् ŚatDū. 63. 14; 198.7; अस्ति … प्रसिद्धो लौकिकपरीक्षकव्यवहारघण्टापथः। तदनादरे तु निराश्रयतया परीक्षणस्याप्यनुदयः NyāyPari. 31. 4; 194.11; मन्त्रगतस्याग्निशब्द-स्याग्नीषोमलक्षकत्वेनायोग्यत्वाशङ्काया अनुदयात् प्रकृतावनर्थकं तद् वाक्यम् NyāyMā-Vi.546. 4 (*on* x. 4. 23); श्रवणादित्रयं तद्वत्तत्त्वमिथ्याविवेचनम्। पुनर्ग्रन्थेरनुदयो बोधस्यैते त्रयो मताः PañcDa. 6.279; अध्यासस्य अनाद्यनिर्वचनीयभावरूपाज्ञानमु-पादानम्, तस्मिन् सति अध्यासोदयात्, असति च अनुदयात् VivaPraSaṁ. 17.16; किमियं प्रत्यभिज्ञा पामराणां स्यात् परीक्षकाणां वा। नाद्यः।… प्रत्यभिज्ञाया अनुदयात् SarvaDaSaṁ. 16.198; अपरोऽक्षज्ञानस्य च ब्रह्मजिज्ञासां विनानुदयात् Tattv-Prakā. 5B.12 (*on* i. 1.1); 197B. 11 (*on* iii. 4.51); (ईश्वरस्य) तदिच्छां विना कस्यापि कार्यस्यानुदयात् NyāySu.(Ja.) 19B. 3 (*on* i. 1.1); 253B. 13 (*on* ii. 1. 2); कल्प्यमानमपि बाधकं किं भेदमेव गोचरयेत्। उताभेदम्। यद्वा यत्-किंचित् निरालम्बनस्यानुदयात् Vādā. 108. 8; जीवः … मिथ्यात्वस्यानुदयमधिगम्य … सम्यक्त्वं लभते KumāPraPra. 85. 21; धूमवति वह्निर्नास्तीति प्रतीतेरनुदयात् Upask. 152.14 (*on* iii. 1. 14); सर्वविशेषाभावे च सामान्यस्याप्यभावेन बाधक-शङ्काया अनुदयात् Nyāyāmṛ. 130B 7; तदभावव्याप्यवत्ता ज्ञाने सति तदुपनीत-भानविशेषशाब्दबोधादेरनुदयात् SiddhāMu. 42. 23 (*on* 72); सुषुप्तिदशायां जीवस्य ज्ञानसंकोचो भवतीत्युक्त तत्र कारणाकाङ्क्षायाः … अनुदयात् ŚivārkaMaDī. i. 201. 28 (*on* i. 1. 10); न च तुक्चिकीर्षार्थमेवासिद्धत्वम्, प्राप्त्यभावे चिकीर्षाया अप्य-नुदयात् PāṇiTaVāNaMā. 37.6; श्रुत्यनुमाने जिज्ञासाया अपि कारणत्वस्य स्थापित-त्वेन तद्विरहे श्रुतिकल्पनस्यैवानुदयात् MīmāKau. i. 16.13 (*on* i. 3. 3); i. 19.2 (*on* i. 3. 3); iii(2). 264.8 (*on* ii. 2.23); (वायोः) पार्थिवादित्रिविधरूपान्यत्वा-भावनिश्चयकाले तादृशसंशयस्यानुदयेन तस्यासार्वत्रिकत्वात् LaCandr. 340. 8; प्रकृते प्रतिबन्धकवशात् तस्याः (अनुमित्याः) अनुदयेऽपि … अनुमानत्वमव्याहतम् RasGaṅ. 697. 16; 'नीलो घट' इत्यादावपि सुपदस्याम्पदत्वादिभ्रमदशायां तादृशबोधस्यानुदयात् VyutpaVā. 28. 8; विधिनिषेधयोः सर्वपदघटितत्वेन … कीदृशं फलं किंजातीयः प्राणीति विशेषाकाङ्क्षाया अनुदयात् LalitāSaBh. 22.17 (*on* 53); स्वाभेदावभासे स्वस्मिन्नाराध्यत्वबुद्धेरनुदयाद् भक्तिर्नोपजायेत GoviBh. 204.1 (*on* iii. 2. 18); 209.1 (*on* iii. 2.24); काले तत्र कार्यतावच्छेदकसमवायसंबन्धेन चमत्कृतेरनुदयाद् व्यभिचारवारणाय शब्दार्थान्यतरज्ञाननिष्ठचमत्कृतिजनकतायां समवायसंबन्धावच्छिन्नत्वं निवेशितम् AlaṅkāMañ. 241.24; शाब्दबोधोदयेनानुमितेश्चानुदयेन सिद्धिप्रतिबध्य-तावच्छेदककोटौ शाब्दातिरिक्तत्वविशेषणदाने गौरवम् VaiyāSiMañ. 60.9; **4** non-accomplishment विनाशो लब्धस्य व्यथयतितरां न त्वनुदयः PraboCan. 4. 22 (77. 5); **5** lack of arousal (of passion) अतिवृत्ती रतिविरतौ पुंसोऽनुदयस्य KandaCū. ii. 8. 21; *adj*. having no (further) rise or prosperity लक्षणा-न्याहुः दोर्भ्यां लब्धोदयान् भूपांस्ताभ्यामनुदयान् सृजन् PratāYaBhū. 463. 17.

अनुदयत्खलायोग (anudayat-khalāyoga) *m*. contact with wicked persons that does not arise अनुदयत्खलायोगैर्योगैः कृतसुकृतियोगैरपि गुरुः।… बभौ … मधुकरसाहः क्षितिपतिः VīraMi.(Saṁskāra.) 119. 13.

अनुदयत्व (anudaya-tva) *n*. the state of being that which has no emergence अनन्यथासिद्धत्वं नाम — तदर्थप्रमाणतां विनानुदयत्वम् ŚrutaPra. iA. 84.28 (*on* i. 1. 1)

अनुदयदोषदूषितत्व (anudayadoṣadūṣita-tva) *n*. the state of being vitiated by the defect of non-emergence नाप्यैक्योपदेशान्यथानुपपत्त्या। … अर्थापत्तेरनुदयदोषदूषितत्वात् SarvaDaSaṁ. 4. 121.

अनुदयप्रयुक्तत्व (anudayaprayukta-tva) *n*. the state of being that which is prompted by non-origination चित्तवृत्तिविशेषरूपस्यानुदयप्रयुक्तत्वेन तदुक्तेर्गौणत्वात् LalitāSaBh. 2 5.32 (*on* 295)

अनुदयप्रसङ्ग (anudaya-prasaṅga) *m*. undesired contingency of non-emergence or non-appearance or non-origination विकल्पस्यैवानु-दयप्रसङ्गात् वाच्यदर्शनेन हि प्रतिसंबन्धिवाचकस्मृतिरस्ति TārkiRa. 62.4; नेदं रजतमिति ज्ञानस्यानुदयप्रसङ्ग इति चेन्न ŚrutaPra. iA. 196. 18 (*on* i. 1.1); वाक्यार्थविशेषप्रत्ययस्यानुदयप्रसङ्गात् ŚatDū. 131. 10; प्रपञ्च[प्रति]निर्भासस्याप्यनुदय-प्रसङ्गात् ŚatDū. 180. 11; 181.23; अनुमानतो विशेषप्रतीतिमात्रस्याप्यनुदयप्रसङ्गात् NyāyPari. 96. 7; संशयाभावेन मीमांसादिशास्त्राणाम् … अनुदयप्रसङ्गात् Sarva-MaSaṁ. 29 4; आत्ममनःसंयोगजन्यज्ञानस्यानुदयप्रसङ्गः MānaMe. 216. 7.

अनुदयप्राप्तिरूप (anudayaprāpti-rūpa) *adj*. of the nature of non-attainment of result अनुदयप्राप्तिरूपे कर्मण उपशमे सति जीवस्योत्पद्यमानो भाव औपशमिकः SarvaDaSaṁ. 3. 214.

अनुदयभाज् (an-udayabhāj) *adj*. not rising, setting त्वयि दृष्टे कुरङ्गाक्ष्याः स्रंसते मदनव्यथा। दृष्टानुदयभाजीन्दौ ग्लानिः कुमुदसंहतेः SāhiDa. 555.7.

अनुदयमात्र (anudaya-mātra) *n*. mere non-occurrence दोषबाध-बोधयोरनुदयमात्रेण प्रामाण्यस्फुरणोररीकरणात् TattvPradī.(Ci.) 125.5.

अनुदयव्यय (an-udayavyaya) *adj*. not having origination and decay निर्भेदेऽनुदयव्ययेऽनवयवेऽविद्या भवेन्नो भवेदित्येवं निरवद्यमाहुरपरे पक्षव्यव-स्थार्थिनः SaṁkṣeŚā. 2.134 (ii. 85.4)

अनुदयव्ययधर्मन् (an-udayavyayadharman) *adj*. not having the nature of origination and decay न … ज्ञानव्यक्तिभ्योऽनुदयव्ययधर्मा भवितुम-र्हत्यभिन्न आत्मा TātpaṬ.(Vā.) 239.21 (*on* i. 1.22)

अनुदयादिहेतु (anudayādi-hetu) *m*. [Inst.] because of reasons like non-appearance or non-manifestation etc. भवतोऽस्तितामनुदयादिहेतु-भिर्भगवन्नपाह्नुवत नास्तिकाशयाः HarVi. 6.98.

अनुदयावधि (anudayāvadhi) *adv*. till the non-rise सूर्यस्यानुदयावधि यत्पयः पीयते … तद् वज्रोदकम् PrabaCin. 72. 15.

अनुदर (an-udara) *adj*. [*f*. -ā] having no belly, having a slender belly, thin सतोऽप्यविवक्षा भवति। तद्यथा। अलोमिकैडका। अनुदरा कन्येति MahāBh. i. 327.20 (*on* i. 4.24) = i. 463. 15 (*on* ii. 3.50) = i. 468.21 (*on* ii. 3.67) = ii. 118 13 (*on* iii. 2.110); उदराश्वेषुषु क्षेप इत्येतस्मान्नञ्सु-भ्याम् इत्येतद्भवति विप्रतिषेधेन।… इहोभयं प्राप्नोति। अनुदरः सूदरः। नञ्सुभ्या-मित्येतद्भवति विप्रतिषेधेन MahāBh. iii. 133.20 (*on* vi. 2. 107-108); KāśiVṛ. *on* vi. 2. 108; JaineVyā. 39. 34 (*on* i. 2.121); KātanVṛ. *on* iii. 1. 16; Nyās. ii. 379.5 (*on* vi. 2.108); GaṇRa. 1. 4(9); PadMañ. *on* KāśiVṛ. *on* P. vi. 2. 108; Prasā. i. 439. 13; ii. 5. 14; VīraMi (Paribhāṣā.) 55.16; VaiyāBhū. 94.24 (*on* 22)

अनुदरालीनभुवनप्रविलोकन (anudarālīnabhuvana-pravilokana) *n*. glance at the worlds lying inside (one's own) thin belly किं त्वयानुदरा-लीनभुवनप्रविलोकनम्। क्रियते स्तिमिताक्षेण भवता विश्वतोमुख MatsyaP. 154.26.

अनुदर्क (an-udarka) *m*. not the closing or concluding part रौद्रा-दिरुदर्कः। अनुदर्को वा ŚāṅkhāŚS. vi. 12. 5.

[1]अनुदर्कदर्शिन् (an-udarkadarśin) *adj*. not observing or understanding future प्रभातजं विरहपरिप्लवं वधूरचिन्तयन्त्यनुनयमग्रहीन्नया। यियासते सुहृदि न सा न दूयते कुतोऽथवा सुखमनुदर्कदर्शिनाम् HarVi. 29.19 (comm. उदर्क आगामी कालः)

[2]अनुदर्कदर्शिन् (an-udarkadarśin) *adj*. not seeing the rising sun, HarVi. 29. 19 (comm. उदर्कः … उदितश्च भानुः)

अनुदर्कशर्मन् (an-udarkaśarman) *adj*. not having happiness in future अनुदर्कशर्मणः कर्मणस्त्वयि कथाशेषे सति कथं नु मया … त्वद्वान्धवहारावः श्रोतव्यः YaśasCam. ii. 160.3 (comm. न विद्यते उदर्के उत्तरफले शर्म सुखं यस्मिन् तत्)

अनुदर्श (anu-darśa) *m*. advice सनत्कुमारस्तं राजन्ब्रह्मलोकादुपेत्य ह। अनुदर्शयां (v. l. अनुदर्शं) ततश्चक्रे प्रत्यगृह्णान्न चाप्यसौ MahāBhā. i. 70.19 (BhārBhāDī. दर्शो दर्शनं स पश्चादस्य श्रुतियुक्त्युपदेशोऽनुदर्शः); नहर्देवोऽपि